

Årsberetning for Rudersdal Museer 2024

af Vivi Lena Andersen, Svend Christensen, Søs Vollstedt Christensen, Anne Birgitte Gurlev, Morten Meinert Jensen, Anders Bank Lodahl og Patrick Dan Lorient

På de ydre linjer var året 2024 en fejring af Mothsgårdens 50-års jubilæum som udstillingssted og 40 år med udstilling af Vedbækfundene på Gl. Holtegård, men hvor Rudersdal Museers ansatte i høj grad også kom rundt i kommunen og mødte borgerne, og stod bag årets mange arrangementer på både egne og andres matrikler. Det flotte besøgstal for 2024 viser, at Rudersdal Museer ligesom mange af Danmarks øvrige museer også oplever stor fremgang og interesse og ikke bare er på linje med tallene fra årene lige før corona ramte landet, men endda over det niveau.

På de indre linjer var der fokus på organisering og rekruttering, renovering og fornyelse og strategi og visioner. Det var året, hvor det tidl. Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum overgik til Rudersdal Museer. Året hvor Projekt Vedbækfundene kom flere skridt videre. Året hvor opfølgningen på handleplanerne ifm. Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurdering blev godkendt af styrelsen, men også sætter opgaven med at finde tidssvarende lokaler til samlingerne højt på prioriteringslisten. Året hvor en ny museumsstrategi blev skabt og godkendt af Kultur- og Fritidsudvalget. Alt sammen et godt fundament at stå på til mødet med en museumsreform og nye krav fra 2025.

NYT PÅ DE INDRE LINJER

Vokseværk synes at være et nøgleord for Rudersdal Museer i 2024. Allerede ved årets start var Rudersdal Museer blevet større i form af organisering og samling. Med over 60 år gamle rødder, tilbage til de første lokalhistoriske studiegrupper i Birkerød, så Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum og Birkerød Lokalhistoriske Forening sig desværre nødsaget til at nedlægge sig selv pga. dalende medlemstal. Foreningen og arkivet blev officielt nedlagt 1. januar 2024, og i den forbindelse valgte de at overdrage deres righoldige lokalhistoriske samlinger til Rudersdal Museer og herunder Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune. Gennem året har de resterende faste frivil-

Det lokalhistoriske arbejde forenes

*Slots- og Kultur-
styrelsens
godkendelse*

lige fra BLAM fortsat deres arbejde med at registrere arkivets samlinger, og de har fortsat med en fast åbningsdag på arkivet i Cathrinelyst i samarbejde med arkivarerne fra Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune. Som del af efterårets kommunale budgetforlig blev der bevilliget midler til de kommende to år, hvor BLAMs samling skal gennemgås og registreres. Sammenføringen og flytningen af samlingen påbegyndes i 2025, hvor der også fortsat vil være åbent på arkivet i Birkerød hver onsdag.

2024 var også året, hvor Rudersdal Museer og Rudersdal Kommune endeligt skulle levere på Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurdering fra 2021, hvor det målrettede arbejde med opfølgningen på handleplanerne blev kvitteret med en godkendelse fra styrelsen ved årets slutning.

En opgave med ligeså stor prioritet, der dog fortsat skal arbejdes videre med, er de fysiske rammer til genstandssamlingen og arkivalierne, som skal samles på langt færre lokationer og i rammer, som understøtter gode bevaringsforhold efter nutidige standarder. Drøftelser med Rudersdal Ejendomme blev sat i gang, og andre lokaler til samlingerne står højt på dagsordenen i 2025.

Året igennem blev der løbende arbejdet med udvikling og udarbejdelse af en ny strategi for Rudersdal Museer, som ved årets afslutning blev præsenteret for og vedtaget af Kultur- og Fritidsudvalget.

*Strategi for
Rudersdal Museer*

Strategien er bygget op omkring fire strategiske temaer: Bæredygtig, Væredygtig, Faktuel og Glokal, hvorigennem Rudersdal Museer vil gøre en forskel for individet og fællesskabet gennem lokale fortællinger med global betydning og styrke besøgsstedernes attraktionsværdi, der også vil gå langt videre end kommunens egen grænse. I 2025 går arbejdet med at realisere strategien i gang på både Mothsgården, Vedbækfundene og Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune. Det betyder en revitalisering af alle tre besøgssteder.

Ny Muesumsbil

Strategiske visioner skal have et solidt fundament at stå på, og 2024 har i høj grad betydet praktisk arbejde bag kulissen, så det udadvendte arbejde, og alt det brugerne møder, øges i kvalitet. Det har som eksempel været i form af el og lysarbejde på Mothsgården, investering i café møbler til museumsbutikken, renovering af servicekøkkenet på Mothsgården, en ny, brugt varevogn som erstatning for den udtjente museumsbil til fragt af genstande og udstillingsinventar ligesom Mothsgårdens ydre og bindingsværk blev renoveret. Oprydning på lofter, kældre og depoter blev også igangsat for et bedre arbejdsmiljø, bedre gen-/brug af ressourcer samt lettere arbejdsgange. Ansatte, frivillige og brugere har nydt godt af de nu mere ordnede rammer. Det tilbundsående arbejde fortsætter i 2025.

På personalesiden viste 2024 også vokseværk. Efter museumschef, Vivi Lena Andersen, var kommet til i november 2023, kunne der efter en analyse af opgaver, krav, visioner og ressourcer ansættes nye kolleger i vakante stillinger i årets anden halvdel.

Som følge af flere og nye opgaver efter BLAMs nedlæggelse blev der oprettet en fast studentermedhjælperstilling på Historisk Arkiv. Historiestuderende, Mille Louise Hald Nørgaard, betjener herefter én dag om ugen gæster på læsesalen, besvarer forespørgsler samt registrerer arkivalier og billeder.

Leder af Vedbækfundene, Anne Birgitte Gurlev, blev fra juni 2024 frikøbt 20 timer om ugen på Projekt Vedbækfundene til at arbejde med forberedelserne til det nye museum i Vedbæk. I forbindelse med frikøbet blev arkæolog, Carina Sonne, tidl. Københavns Museum og Folketinget, nu ansat ved Vedbækfundene som museumsformidler til at varetage undervisningen i skoletjenesten og den daglige drift på Vedbækfundene tre dage om ugen.

Nye ansigter på Vedbækfundene

I oktober ansattes via den samme statslige bevilling til Projekt Vedbækfundene arkæolog, Patrick Dan Lorien med en diplomuddannelse i projektledelse og mange års erfaring som projektleder for store, komplekse projekter ved Københavns Universitet og Forsvarsministeriet. Arbejdet frem mod et nyt museum til Vedbækfundene i kompetente hænder.

Med en særbevilling fra staten til alle landets statsanerkendte museer kunne cand.mag. i Cultural Heritage Management, Søs Vollstedt Christensen, ansættes i tre måneder til registrering af ældre indleveringer af genstande, der ikke tidligere havde været ressourcer og tid til at registrere. En kærkommen økonomisk håndsrækning og et arbejde gennemført med stor tilfredshed. Hun blev tillige efterfølgende ansat som projektmedarbejder i endnu tre måneder for at understøtte Projekt Vedbækfundene.

Den lange vakante stilling som formidlingsinspektør blev i efteråret flot besat af historiker, forfatter og ph.d., Maria Østerby Elleby, som kommer med erfaring fra Museum Vest og har stået bag forskningen og den formidlingsmæssige skabelse af det anmelderroste museum HEX! Museum of Witch Hunt i Ribe. Tillige har hun skrevet afhandling om trolddomsprocesser og højesteret i 1600- og 1700-tallet og dermed også om Matthias Moth, som "heksedommer", hvorfor indsigten i tiden og historien bag Mothsgården er stor.

Formidlingsinspektør

I august stoppede Brand Manager, Ida Trads, til fordel for nyt job og brancheskifte, hvilket gav mulighed for at gentænke stillingen og nye behov og erstatte den vakante stilling med en helt ny profil som

Ny grafiker

formidlingsdesigner, der står for visuel formidling, grafik og udstillingsdesign. På den måde har Rudersdal Museer nu selv de interne kompetencer, man før måtte tilkøbe eksterne kræfter til, og vi kan nu producere formidlingstiltag og udstillinger på højt niveau og af høj kvalitet. En bæredygtig løsning, hvis resultater vil skinne tydeligt igennem til brugerne. I oktober begyndte grafiker og scenografisk designer fra Det Kongelige Akademi, Elias Friborg Lewinsky, i stillingen med erfaring fra sin tid som grafiker ved det nye Københavns Museum – herunder særdeles relevant erfaring med skabelsen af et nyt museum, som er en opgave Rudersdal Museer også står over for i Vedbæk.

Med den seneste vellykkede rekruttering er forskningskompetencerne og fundraisingmulighederne øget. Rudersdal Museer har nu tre ansatte med ph.d.-grader indenfor museets primære ansvarsområde, nyere tids historie, samt formidlingskompetencer, der vil højne niveauet af de udstillinger, arrangementer og visuelt materiale, der leveres.

Det viste sig også som en særdeles god investering at ansætte en julehjælper i november og december til at tage sig af køkkenet og servering i forbindelse med den ekstra travlhed i caféen, og dermed også ekstra indtjening, med mange besøg i julestuerne på Mothsgården.

Studenter-medhjælpere

Der skal lyde en særlig tak til Mothsgårdens og Vedbækfundenes studentermedhjælpere, som er ansat til værtskab, og som gæsterne møder på vagt i weekenderne. I årets løb er nye kommet til i takt med, at ældre studerende og nu færdiguddannede er stoppet.

Sidst men ikke mindst demonstrerede de, der var i praktikforløb og jobprøvning på Mothsgården og i Arkivet, nye kompetencer til den videre færd, og de tager nu alle del i Museets og Arkivets virke som frivillige, hvilket er glædeligt for alle parter.

UDSTILLINGER PÅ MOTHSGÅRDEN OG I BYRUMMET

Året blev udstillingsmæssigt skudt i gang med fotoudstillingen MALPLACERET, der bestod af lokalhistoriske fotos i meget stort format og med mulighed for at gå på opdagelse i detaljerne. Ikke mindst fordi, at det netop var meningen have øje for de detaljer, som ikke hører billedet og tiden til. I de sort-hvide billeder havde grafikerens indsat elementer og objekter fra nutiden, så det var opgaven for beskueren at finde fejlene. Det var en øvelse og udstilling, som talte til både børn og voksne i en sådan grad, at udstillingsperioden på blot to vinterferieuger viste sig for kort i sammenligning med den store interesse og gode respons, hvorfor udstillingen genopsættes i vinteren 2025 i en forlænget periode.

En udstilling for børn og voksne

Detalje fra et af de manipulerede fotos fra særudstillingen MAL-PLACERET, der blev vist på Mothsgården i februar. (RM)

Museers samlinger lever nogle gange et lidt stille liv i magasinerne, men 2024 har været et år, hvor flere af genstandene i Rudersdal Museers store samling er blevet luftet mere end sædvanligt. I Mothsgårdens jubilæumsudstilling 125 FORTÆLLINGER fejrede vi Museets 50-års jubilæum med en udstilling, som viste genstande med relation til de 125 udstillinger, der har været vist på Mothsgården i de sidste 50 år. Et imponerende antal og arbejde. Genstande fra Museets samling i alle størrelser og materialer blev udstillet; lige fra den 2,5 meter høje Barbie fra udstillingen Barbie 50 år i 2009 til barnearmbåndet lavet af menneskehår fra udstillingen Smykkets Magi fra 2001. Som et særligt familie- og dialogvenligt spor havde genstandene flere steder fået erstattet den sædvanlige genstandstekst med en "Hvad er det?"-opgave, hvor besøgende skulle gætte og vælge mellem flere valgmuligheder. Et smukt tilbageblik på 50 års udstillingshistorie på Søllerød Museum/ Rudersdal Museer

Mothsgårdens 50-års jubilæum som udstillingssted blev fejret med særudstillingen 125 FORTÆLLINGER, som var et tilbageblik på de 125 udstillinger, museet har lagt hus til i de 50 år. (RM)

Udstillingen, Industri – ved skov, mark og kyst, blev sat op på Majpladsen i Birkerød i forbindelse med Golden Days-festivalen, der havde arbejde som tema. En udstilling som også kom de mange deltagere til Birkerød Kulturnat til gode. (RM)

Historiske industrier i Rudersdal

I forbindelse med Birkerød Kulturnat og Golden Days, som i 2024 havde temaet arbejde, fremstillede arkivet en plancheudstilling om industrien i Rudersdal. Udstillingen, der kunne besøges på Majpladsen i Birkerød, viste fotos fra de store industriarbejdspladser i kommunen, fra de svenske teglværksarbejdere i Birkerød til nordens største hattefabrik i Skodsborg og efterkrigstidens nyeste mode fra Nærum Nylon. Til udstillingen fik Museet fremstillet 10 udstillingsrammer, som blev produceret af smed Peter Fritzwilliams i Øverød.

Et af årets juleborde fra juleudstillingen på Mothsgården var skabt af sanger og sangskriver fra Birkerød, Mathilde Falch, der, ved kun at dække op til én, satte fokus på ensomhed. (RM)

I november og december var det tid til juleudstilling baseret på den klassiske fortælling Peters Jul og stemningsfulde julestuer. De populære juleborde, som dette år var skabt af de lokale ildsjæle sanger, Hilda Heick, sangskriver Mathilde Falch, borgmester for Rudersdal Kommune, Ann Sofie Orth, og julepyntdesigner og formand for Birkerød Torvedage, Ida Trads.

Der blev også plads til fotoudstillingen "Hjemme hos" med fotos fra Historisk Arkivs fotosamling, hvorigennem vi kom indenfor i varmen med stemningsfulde motiver fra kaffebordet, vinterhaven, biblioteket, systuen og andre hjemlige omgivelser fra Rudersdalegnen. På trods af at de gamle motiver kan virke opstillede og pudsig, så skinner varmen og hyggen alligevel igennem fotografens linse omtrent 100 år efter. "Hjertevarm december" var et særligt tiltag i anledning af julen, hvor der var gratis adgang til Museet og julestuerne, kaffe på kanden, nogen at tale med og lokalhistoriske bøger på bordene hver tirsdag og torsdag i december mellem kl. 13 og 16 for alle, der føler sig alene og savner samvær. For at give flest mulige chancen for at nå forbi julestuerne, var der ekstraordinært åbent på Mothsgården alle ugens dage.

"Hjemme hos"

Formidlingsinspektør, Maria Østerby Elleby, introducerer en gruppe børnehavebørn til juleudstillingen på Mothsgården. Søllerød Kro og slottets spir danner en smuk baggrund på billedet af den milde vinterdag. (RM)

SÆRLIGT ÅR FOR VEDBÆKFUNDENE

I 2024 havde den unikke og velkendte udstilling ”Vedbækfundene – et jægerfolk for 7.000 år siden” stået i 40 år i sidelængen på Gl. Holtegård. Udstillingen er noget særligt i dansk museumshistorie. De besøgende bliver i udstillingen inviteret til at vandre ad en sti gennem skoven i jægerfolkets territorium. Med brug af lys, lyde og åbne montrere, hvor der må røres ved rekonstruktioner af jægerfolkets våben og redskaber, var udstillingen nyskabende, da den blev sat op i 1983-84 og har inspireret andre museer til at bruge samme genskabende og sansende formidlingsgreb – herunder de nuværende kronologiske udstillinger på Moesgaard i Aarhus. Rudersdal Museer havde til en intern personale dag den 15. april inviteret udstillingsarkitekten bag den 40 år gamle udstilling, Inger Sorgenfrei, til at komme og fortælle om sine tanker med at inddrage naturen i udstillingen og arbejdet med at sætte udstillingen op. Til samme arrangement fik Rudersdal Museer også besøg af ph.d. i naturpsykologi Simon Høegmark fra ViNatur – også kendt fra DR-programmerne 6 dage til zen og som pædagogisk leder for Naturama og Fjord & Bælt-museerne. Han fortalte om, hvordan naturen påvirker mennesker, og hvordan den indsigt kan bruges til at skabe særlige udstillingsoplevelser. Forskning og indsigter, som tages med videre i udviklingen af og skabelsen af et nyt museum til Vedbækfundene.

Den nyskabende udstilling fra 1980'erne

*Udstillingsarkitekt
Inger Sorgenfrei*

PROJEKT VEDBÆKFUNDENE

Forberedelserne til et nyt museum til Vedbækfundene tog også fornyet fart i 2024 og har været et år med afgørende beslutninger, strategisk organisering og styrkede samarbejder. Den 25. april var der borgermøde i Vedbæk Kulturhus for lokale interessenter, hvor Kultur- og Fritidsudvalgsformand, Knud Skadborg, fortalte om udvalgets valg af ny placering til Vedbækfundene ved Vedbæk Skole, områdechef for By og Miljø, Jane Riskjær Hansen, fortalte om byudviklingsprojektet, Visionsplan Vedbæk, leder af Vedbækfundene, Anne Birgitte Gurlev, fortalte om den arkæologiske redegørelse for Vedbækfundene, der understreger deres UNESCO-potentiale, og museumschef, Vivi Lena Andersen, berettede om potentieanalysens resultater indsamlet af Operate Experience, som bekræfter projektets publikumspotentiale og det økonomiske potentiale for drift samt synergieffekterne for lokale erhvervsdrivende.

I efteråret fik projektet for alvor vind i sejlene med ansættelse af projektleder, Patrick Dan Lorient. Projektet har styrket sin organisation, sikret en afklaring af finansiering og mandat samt igangsat de første markedsføringstiltag, der skal bane vejen for etableringen af Danmarks Museum for Jægerstenalderen. Med væsentlige analyser og beslutninger på plads, en strategisk genlancering af projektet og etableringen af en række vigtige samarbejder, er fundamentet lagt for de kommende års udvikling.

En række strategiske analyser og beslutninger bærer projektet godt videre ind i 2025. Kultur- og Fritidsudvalget besluttede, at det kommende museum skal placeres ved siden af Vedbæk Skole og Vedbæk Station, så at sige der, hvor Vedbækfundene blev afdækket i 1970'erne. Projektet indledte en dialog med Slots- og

*Danmarks
Museum for
Vedbækfundene*

Borgermøde i Vedbæk Kulturhus, hvor Rudersdal Museer, områdechef for By og Miljø, Jane Riskjær Hansen, og Kultur- og Fritidsudvalgsformand, Knud Skadborg, gjorde status på forarbejdet til et nyt museum for Vedbækfundene. (RM)

Kulturstyrelsen, hvilket resulterede i en positiv afklaring omkring den fortsatte brug af de statslige projektmidler fra finanslovsbevillingen til etablering og udvikling af projektet. Projektorganisationen blev afklaret, herunder etableringen af en styregruppe bestående af museumschef Vivi Lena Andersen, kulturchef Jakob Ludvigsen og direktør Malene Toscani. Styregruppen afklarede mandat og relation til Kultur- og Fritidsudvalget, der fungerer som museets bestyrelse. Der blev gennemført fokussamtaler og interviews med centrale interne interessenter (samarbejdspartnere i de kommunale forvaltninger og i museumsadministration) samt eksterne forskningsmiljøer (Københavns Universitet, Nationalmuseet og Museum Nordsjælland) med henblik på at sikre videre partnerskaber og formaliseret involvering i projektet.

Styregruppen godkendte en indledende plan for markedsføring og formidling af projektet for aktiviteter i begyndelsen af 2025, herunder afholdelse af et seminar på Københavns Universitet den 8. februar med fokus på forskningspotentialer i Vedbækfundene, samt etablering af 50-års jubilæumsudstillingen ved Vedbækfundene, der markerer fundenes historie, deres arkæologiske betydning og det fremadrettede potentiale i projektet. Nationalmuseet henter de udstillede individer til videre undersøgelser i maj. Nedlukning af det nuværende museum i maj, parallelt med forskningens videreførelse. Åbning af et midlertidigt pop-up museum 25. september nær Vedbæk Skole og Vedbæk Station, som skal fungere i årene op til åbningen af det nye museum samme sted.

Fundamentet for forskning og fundraising er lagt, og de kommende år vil bygge videre på dette med henblik på at realisere visionen om Danmarks museum for jægerstenalderen. Projektet arbejder frem mod efteråret 2025, hvor de endelige fondsansøgninger og finansieringsmuligheder for museet skal søges. Inden da vil der være fokus på at styrke forskningsprojekter, etablering af uddannelses- og formidlings-samarbejder, markedsføringsindsatser og fondsstrategier, samt en folkelig forankring i det lokalhistoriske arbejde, som pågår i Rudersdal.

ARRANGEMENTER

Rudersdal Museers aktiviteter i 2024 var præget af fejringen af Mothsgårdens 50-års jubilæum som udstillingssted og årets store særudstilling 125 fortællinger, hvor de udsolgte foredrag året igennem på Mothsgården tog afsæt i museets forskning og samling af genstande, fotos og arkivalier. Arkivar, Anders Bank Lodahl, holdt tre foredrag om sit forskningsspeciale om sundhed, alternative behandlingsformer

og Skodsborg Badesanatorium, der blev Nordens største kursted. I relation til samme emne udkom Anders Bank Lodahl også dette år med en forskningsartikel indenfor sit felt. Museumschef, Vivi Lena Andersen, havde været i Museets rige samling af sko og skorelaterede genstande og fremviste undervejs i foredraget disse genstande, som udgangspunkter for fortællingen om skoens 40.000 år lange udviklingshistorie. Arkivar, Morten Meinert Jensen, bidrog med et foredrag om Hønsesfarmeren fra Høsterkøb, den lokale cykelrytter Hans E. Andresen, der i 1958 opnåede at blive den første dansker, der gennemførte Tour de France.

Selve jubilæet for Mothsgården blev fejret med sang ved Musikskolen, musik ved Vedbækgården og lagkage til alle søndag den 2. juni på Mothsgårdens forplads. Det blev også til markering af Mothsgårdens egen historie i rækken af "Afternoon tea med Moth", hvor Arkivet fortalte om Matthias Moths liv og gerning. Mothsgården var igen i år en ideel historisk scene for børneteater i haven, hvor Copenhagen Comedy i sommerligt vejr præsenterede teaterforestillingen ERASMUS, Ludvig Holbergs kendte komedie, som er gendigtet for børn. Forestillingen blev nydt af både skolebørn og børnefamilier.

I samarbejde med Søllerød Grundejerforening lagde Mothsgården hus og gårdsplads til markering af årets højtider ved velbesøgte arrangementer i lyset af henholdsvis Fastelavn, Halloween og

*Skodsborg
Badesanatorium*

*"Hønsesfarmeren"
fra Høsterkøb*

Årets høstmarked på Mothsgården, SMAG på Rudersdal, nød godt af det varme vejr og de mange boder og gæster. (RM)

Høstmarkedet på Mothsgården

juletræstænding. Juletræstændingen blev i år udvidet med boder, hvor lokale solgte egne varer. Julemarkedsstemningen var skabt og vil blive udvidet med flere boder næste år. Nye og udskiftelige formidlings-skilte blev sat i haven med information om årstiden og højtiden og den lokalhistoriske vinkel, som var formidling som også de mange på spadseretur dagen igennem i det naturskønne område kunne nyde uanset åbningstiden.

SMAG på Rudersdal høstmarkedet i september var igen i år et velbesøgt arrangement med over 600 besøgende på Mothsgårdens forplads, der var indtaget af en række af flotte boder med lokale producenter og deres varer – fra ost, bolcher, æbler, honning og saft til øl, keramik og bøger. Kokken Jesper Vollmer stod for servering af chili con carne, HISTTOP for bogsalg og Værkstederne ved Rude Skov stod for markedets største bod, der bugnede af håndlavede varer fremstillet af brugerne af værkstederne i Birkerød. Et udvalg af værkstedernes varer bliver fast solgt i museumsbutikken på Mothsgården og det solgte går ubeskåret tilbage til værkstederne.

Rudersdal Museer bragte som et særligt tiltag i år julen ud til borgere på pleje- og dagcentre Rønnebærhus, Sjælsø, Birkerødpark og Frydenholm. Jul på Mothsgården fortjener også at blive oplevet af dem, der ikke kan komme til museet. Ansatte fra alle afdelinger af Rudersdal Museer tog julen med på tur til de ældre og læste højt af Peters Jul, viste og fortalte om de lokalhistoriske billeder fra fotoudstillingen ”Hjemme hos”, sang julesange og uddelte kræmmerhuse og historier om juletraditioners historie. Et tiltag så eftertragtet, at det gentages i 2025.

Ansatte fra Rudersdal Museer bragte i december måned julen ud til ældre på pleje- og dagcentre med oplæsning af Peters Jul, fremvisning af fotos fra arkivet og fællessang. Her på plejecenter Sjælsø i Birkerød. (RM)

Endnu en mindeværdig dag på Mothsgården var den 17. april i form af reception på Mothsgården for det smukt restaurerede gravmonument over Thora Esche (1850-1920) på Søllerød Kirkegård. Landsforeningen LIVSVÆRK indbød til højtiden med taler ved borgmester Ann Sofie Orth, museumschef Vivi Lena Andersen, generalsekretær Ebbe Wendt Lorentzen og Sven Herting. Thora Esche var forstanderinde og den drivende kraft i etableringen af Magdalenehjemmet, Skovtofte. Hun viede sit liv til redningen af de dengang kaldte ”faldne kvinder”.

Thora Esche

Året bød også på flere gode arrangementssamarbejder med HISTTOP. Museumschef, Vivi Lena Andersen bidrog til sensommerudflugten til Stevns som guide ved Strøby Kirke og Herfølge Kirke, guidet tur i Frederiksstaden ifm. besøg på Mærsk Museet, samarbejde omkring foredraget om Bulotti og rovmordet i Øverød, og ikke mindst det store borgerinddragende lokalhistoriske informations- og dialogmøde i oktober afholdt på Birkerød Bibliotek, hvor størstedelen af Museets faste stab på tværs af alle afdelingerne, var del af programmet.

Samarbejde med HISTTOP

Det blev også til en bogreception for Søllerødbogen den 21. august på Mothsgården med et tilbageblik sammen med redaktør, tidligere museumsleder Niels Peter Stilling. Søllerødbogen har været navnet siden 1942, men i 2025 skiftes titlen ud med Rudersdalbogen. Den dækker hele den i 2007 sammenlagte kommune, og stemmer dermed overens med Rudersdal Museers ansvarsområde. Det er et arrangement, som vil blive en ny tradition for at fejre den årlige lokalhistoriske udgivelse behørigt og i passende, historiske rammer.

*På vej
Rudersdalbogen*

Med baggrund i arkivet og de lokalhistoriske foreningers tidligere afdækning af oversete kvinder fra lokalhistorien skød Rudersdal Kommune gang i debatten om, hvilke historiske, lokale kvinder der bør hylde i fremtidens byrum. Det skete ved et velbesøgt arrangement i maj på Mantzius, hvor arkivet redegjorde for historikken bag navngivning af kommunens vejnavne og om den nuværende repræsentation af kvinder i vejnavne og monumenter. I Rudersdal Kommune er der eksempelvis 29 monumenter rejst til minde om bestemte enkeltpersoner, hvoraf kun 2 af dem er kvinder. Hvad vejnavne angår, er kun 16 ud af 63 vejnavne opkaldt efter personer i Rudersdal Kommune, opkaldt efter kvinder. Af de 16, er det kun 4 af dem, som man kan betegne som betydningsfulde ud fra deres egne meritter og ikke blot fordi, deres mand eller far ejede jorden, der blev udstykket ud til vejen. Et væsentligt arbejde med repræsentativiteten er i gang.

*Kvinder i
lokalhistorien*

På Vedbækfundene var det også et år fuld af arrangementer. I skolernes vinterferie var der "vildsvinejagt", inspireret af udgravningerne i Vedbæk, hvor der blev fundet mange vildsvineknogler i skraldedyngerne ved jægerstenalderbopladsene. I nogle af de 7.000 år gamle grave er der også fundet smykker med gennemborede vildsvinetænder lavet om til tandperler. Fundene viser tydeligt, at vildsvin var vigtige byttedyr for stenalderjægerne i Vedbæk. Børnene gik på jagt efter vildsvin i udstillingen, der var en tegnekonkurrence, hvor der skulle tegnes vildsvin samt opgaver til børn i forskellige aldersklasser, hvor de kunne blive klogere på vildsvinejagt for 7.000 år siden og på, hvad stenalderjægerne brugte vildsvinene til. På gårdspladsen udenfor kunne børn og voksne skyde med bue og pil.

Om foråret har stenalderjægerne suppleret deres kost med mågeæg og andre fugleæg, hvorfor der i påskeferien var æggejagt efter mågeæg i udstillingerne på Vedbækfundene. I skolernes sommerferie var der "Varm sommer på Vedbækfundene". Stenalderjægerne i Vedbæk levede i det varmeste klima, der er målt siden sidste istid, og på Vedbækfundene kunne børnene tegne nogle af de dyr, som levede i det varme klima for 7.000 år siden f.eks. kronhjort, skildpadder og pelikaner. Børn og voksne kunne også skyde med bue og pil, og de kunne røre ved forskellige dyreskind og gætte, hvilket dyr skindet stammer fra.

I efterårsferien var aktiviteten udgravning af skelet i en sandkasse, hvor de besøgende børn og voksne til udgravningen blev udstyret med graveskeer og pensler. Mens der blev gravet, blev der ved sandkassen talt om, hvordan arkæologer udgraver en grav, når de gerne vil have så meget som muligt at vide om den døde og den tid, den døde har levet i, og hvad arkæologerne kan finde ud af ved at kigge på skelettet. Børnene var ved aktiviteten med til at køns- og aldersbestemme skelettet og finde ud af, hvor høj personen var.

I julen var der igen nissejagt i Vedbækfundenes udstillinger. Det er et formidlingstilbud, som er blevet afholdt hvert år de seneste 13 år for at gøre børnehaverne opmærksomme på, at de kan besøge den børnevenlige udstilling og benytte sig af Vedbækfundenes undervisningstilbud til børnehaver. Børnehaverne i Rudersdal Kommune, Hørsholm Kommune, Gentofte Kommune og Lyngby-Taarbæk Kommune inviteres hvert år til at komme på nissejagt. Nissejagten var igen populær - 61 børnehavegrupper kom på besøg i perioden mellem 18. november og 19. december.

Personale fra Vedbækfundene, museumsformidler, Carina Sonne, og leder, Anne Birgitte Gurlev var den 30. maj med til Hop & Rock på Rudegård Stadion, hvor 750 børn var gennem Rudersdal Museers bod og skød med bue og pil efter både et vildsvin og en råbuk.

Leder af Vedbækfundene, Anne Birgitte Gurlev, som guide for vandretur i jægerstenalderens Vedbæk. (RM)

Året igennem holdt Rudersdal Museers medarbejdere foredrag og arrangerede historiske vandringer. Det blev for Arkivets vedkommende til flere guidede ture på kirkegårde i kommunen og Ebberødgård i Birkerød. Men der er også brudt nyt land både geografisk og emnemæssigt. Høsterkøb var emne for både et foredrag om selve landsbyens historie og for en kirkegårdsvandring på den unikke skovkirkegård.

I august var Anne Birgitte Gurlev guide på en tur for Bakkehuset, hvor nogle af jægerstenalderens bopladser i Vedbæk og Vedbæk Maglemose blev besøgt, og for Naturskolen i Rude Skov holdt hun oplæg om livet i jægerstenalderen.

Medarbejdere fra alle afdelinger bidrog skiftevis året igennem til at repræsentere Rudersdal Museer ved de større bydelsbegivenheder såsom Vedbæk Kulturnat, Høltedagen, Birkerød Kulturnat og Vedbæk Havnedag. Den tidligere Nærum Kulturdag, som gennem flere år var

Arkivar, Morten Meinert Jensen, stod igen for årets busture og den lokalhistoriske introduktion for alle nyansatte i Rudersdal Kommune, en tradition, der rækker tilbage til Museets virke i 1990'erne. (RM)

arrangeret af Arkivet i samarbejde med Rudersdal Kommune, Biblioteket og Ung i Rudersdal, blev i 2024 erstattet med Nærum Landsbyfest, som opstod på et lokalt initiativ. Landsbyfesten fandt sted omkring Biblioteket i Nærum, og i tråd med temaet "det gode naboskab" bidrog arkivet med en kort fortælling om naboskab i Nærum gennem årene.

I 2024 fortsatte det, der nu må betegnes som tradition, hvor arkivar Morten Meinert Jensen i samarbejde med Rudersdal Kommune flere gange årligt arrangerer busture rundt i kommunen for nyansatte medarbejdere i kommunen – en tradition genoplivet fra Museets virke omkring årtusindskiftet. Her præsenteres udvalgte lokalhistoriske begivenheder og seværdigheder i kommunen for de mange deltagere.

RUDERSDAL MUSEER PÅ TV OG I RADIO

Rudersdal Museer var adskillige gange i Rudersdal Avis og Frederiksborg Amtsavis samt magasinet Liebhaverboligen med promovering af og fortællinger om de aktuelle udstillinger og arrangementer. Men det var også et år, hvor andre mediekkanaler selv rakte ud efter museets og arkivets eksperter. Den lokale tv-kanal Rudersdal TV fortsatte i 2024 også sin udsendelsesrække med lokalhistorien i fokus, hvor Rudersdal Museers tre afdelinger blev portrætteret. Arkivets Morten Meinert Jensen var også guide på en udsendelse om Ebberødgård for Rudersdal TV. Programmerne sendes og genudsendes løbende på KANAL København og ligger tilgængelige på Rudersdal TVs hjemmeside.

Formidlingsinspektør, Maria Østerby Elleby, var del af et indslag i TV2 Kosmopol om hekse med Mothsgården som baggrundscene for optagelserne, idet Matthias Moth som højesteretsdommer spillede en væsentlig rolle i hekseforfølgernes afslutning. Et emne, som Maria Østerby Elleby har skrevet ph.d.-afhandling om.

Museumschef, Vivi Lena Andersen, var som skoforsker inviteret i studierne på Newsroom og Go' aften Live på TV2 og i radioprogrammet Kulturen på P1 for kulturhistorisk at perspektivere de markante forandringer, der sker i livsstil, mode og forbrugsmønstret i denne tid.

I sommeren havde Historisk Arkiv besøg af produktionen bag DR-programmet Huse med hemmeligheder. Morten Meinert Jensen fortalte om en beretning fra besættelsestiden fra Arkivets gemmer, som var med til at fortælle den spændende historie om modstandsaktiviteter i huset på Vestre Paradisvej i Øverød, som programmet handlede om.

Sko i historien

BESØGSTAL

Imponerende 16.691 personer besøgte Rudersdal Museers udstillinger og deltog i arrangementerne i 2024. Hertil skal tillægges de mange, som mødte Museum og Arkiv gennem de skiftende pop-up-udstillinger i byrummene rundt om i kommunen. Så kontakttallet, mennesker der møder lokalhistorien gennem Rudersdal Museers aktiviteter og formidlingsplatforme, er reelt langt højere.

Tallet for 2024 overgår flot det ellers gode år i 2023, som var på 15.268, og i sammenligning med det sidste "Corona-år" i 2021, hvor besøgstallet var 8.430, så er der for 2024 tale om intet mindre end en fordobling af besøgstallet på de få år. Det viser, at antallet af besøgende nu er på sit højeste i sammenligning med årene før Corona, hvilket er et mønster, som Rudersdal Museer har til fælles med landets største museer, og som vidner om et stigende kulturforbrug og øget interesse for at møde historien gennem museer og arkiv.

Stigende besøgstal

I Vedbækfundenes skoletjeneste var der igen travlt i 2024. Der var besøg af 101 børnehavegrupper, hvoraf de 40 fik undervisning, og 65 skoleklasser, hvoraf de 60 har fået undervisning. Over halvdelen af de besøgende på Vedbækfundene i 2024 var børn, og efterspørgslen på undervisning er stor, hvilket lover godt for et nyt museum med mere plads til Vedbækfundene, jægerstenalderen og grupper af både små og store.

Skoletjeneste

Arkivet har en fast kerne af brugere, som besøger arkivet i Nærum jævnligt, men langt flere henvender sig enten telefonisk eller på mail. 2024 var det første år, hvor arkivsamlingen var tilgængelig på arkiv.dk. Det har medført en stærkt forøget interesse for især for billedsamlingen. For selv om Arkivets billeder også tidligere var tilgængelige gennem en løsning på museets hjemmeside, så ligger arkiv.dk højere

oppe i den almene arkivbruger og søgemaskinernes bevidsthed.

243 personer mødte personligt op på Arkivets adresse, mens arkivarerne behandlede 344 henvendelser telefonisk eller på mail. På alle områder er brugertallet højere end de forgangne år, så der kan glædes over, at interessen for og kendskabet til både arkiv og museer er stigende.

Historisk Arkiv har åbent tirsdag til torsdag kl. 10 til 14 på Biblioteksalléen 1 i Nærum og onsdag kl. 10-14 i BLAMs lokale på Cathrine-lyst i Birkerød, men det er også muligt at lave aftaler med arkivarerne uden for disse tidsrum.

ARKIVET

Kommunale arkivalier

Verden står ikke stille, og den trækker et spor af arkivalier efter sig. En del af disse finder vej til Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune. Arkivet arbejdede i 2024 sammen med de kommunale forvaltninger på en meget stor overlevering af papirsager fra social-, ældre-, skole- og børneområdet. Afleveringen og den fysiske ordning af disse sager er af så omfattende karakter, at projektet kommer til at fortsætte de kommende år frem. Disse arkivalier er af stor vigtighed for arkivet, når vi skal opfylde borgernes ønske om at kende mere til deres egne eller deres nærmestes kontakt med den kommunale administration. Arkivet får løbende henvendelser omkring alt lige fra børnehjemssager til tabte eksamensbeviser, og assisterer selv med at kunne stille de ønskede arkivalier til rådighed for borgeren inden for lovens rammer eller henvise den spørgende til det sted, hvor der er bedst mulighed for at finde det ønskede.

En stadig større del af den kommunale administration foregår digitalt, og derfor er arkiveringen af de digitale systemer en vigtig del af arkivets arbejde. Der er blevet arbejdet på flere store systemer i 2024, men den endelige aflevering af kommunens centrale journaliseringssystem, Acadre, nåede lige præcis ikke at blive færdig i 2024. Den forventes afsluttet i de første måneder af 2025. Her findes materiale helt tilbage fra før kommunesammenlægning i 2007 fra store dele af den kommunale administration.

SAMLINGSARBEJDE

I september 2024 blev Søs Vollstedt Christensen ansat som samlingsmedarbejder i en tre måneder lang stilling finansieret gennem særbevilling fra Slots- og Kulturstyrelsen for at tage hånd om et ældre efterslæb i registreringen af samlingen. Med en målrettet indsats blev de respektive indleveringer nu formelt en del af museets samling gennem grundig registrering.

Blandt de nyregistrerede genstande er en større samling af keramik fra Hugo Munk, en keramiker, der var aktiv i Holte og omegn i 1930'erne og 40'erne. Han signerede sine værker MUNK HOLTE, og efter en omtale i Dansk Kunstindustri i 1937 tilføjede han også ofte Danmark. Museet havde i forvejen en fin samling af Munks værker, som nu er blevet udvidet med 26 styk.

*Nyregistrerede
genstande*

En anden nævneværdig samling omfattede en større mængde skønhedsprodukter, herunder parfumer, hårplejemidler og barbersprit. Samlingen stammer fra en tidligere chef for Magasins parfumeafdeling, der senere blev direktør for sit eget parfumehus. Flere af produkterne har været udstillet i forbindelse med museets særudstillingen "Parfume flakoner – magi & skønhed" på Mothsgården i 2008. Af særlig lokalhistorisk interesse var produkter fra Esprit de Valdemar – Nordens første parfume, skabt i 1836 af Mads Graa Aarsleff i Vordingborg. Fabrikken for Esprit de Valdemar lå i Skodsborg i det nedlagte Hotel Øresunds bygning fra 1951 til 1987.

Også dragter er at finde blandt de nu registrerede og søgbare genstande. Agnete Valentin var en god bekendt af Museet og hendes samling af både hjemmesyede og ældre tilkøbte folkedragtdele er ad flere gange lånt og udstillet af museet. Agnete Valentin var meget glad for folkedans og blev i 1985 æresmedlem af Holte Folkedanserforening. Hun var ligeledes en erfaren syerske, som både selv syede folkedragter og lærte fra sig. Hun var aktiv inden for Holte Folkedanserforening,

Året bød på nyt til Rudersdal Museers samling i form af både arkivalier og genstande, men der blev også registreret en stor mængde allerede indleverede genstande. Her eksempel på keramik fra Hugo Munks hånd, der var aktiv som keramiker i Holte og omegn i 1930'erne og 40'erne. (RM)

Dragter

hvor hun blandt andet dansede og holdt et fælles sy-hold. Her lærte hun de andre dansere at sy deres egne folkedragter. Ud over at sy dragter og dragtdele selv, samlede hun også på gamle dragter. Efter hendes død har museet fået og købt flere af dragtdelene; blandt andet en folkedanserdragt, som er syet som nordsjællandsk folkedragt og fornyet igennem årene siden 1950.

NYE GENSTANDE TIL SAMLINGEN

Malerier

Også i år er der kommet flere nye genstande til samlingen - herunder malerier med interessante motiver fra egnen. Blandt andet et maleri udført af Axel Bredsdorff i 1936 forestillende Lauritsens Teglværk og Nobis Mølle i Birkerød. Rudersdal Museer råder heldigvis over en del værker af Axel Bredsdorff, som er født i Birkerød og har malet en række betagende værker, blandt andet det ikoniske billede af Majpladsen anno 1900.

Udsigt over Skodsborg fra syd med Skodsborg Palæ i forgrunden og kroen ved Strandvejen fjernest. H.G.F. Holm akvarel er udateret, men er fra 1840'erne. (RM)

Med støtte fra Louis-Hansen Fonden kunne Museet erhverve en akvarel udført i 1840'erne af H. G. F. Holm, som viser udsigten mod nord opad kysten fra Skodsborg Bakke. Mellem træerne kan man blandt andet se Skodsborg Palæ, i dag kaldet Grevinde Danners Palæ, titte frem.

Mere kuriøst, men dog et materiale der stort set ikke var del af samlingen i forvejen, var fire pornoblade fra 1970'ernes Holte, som blev indleveret af en lokal borger.

Hvert år deltager Rudersdal Museer i en række faste arbejdsgrupper, netværk, samarbejder og partnerskaber, hvor vi i fællesskab kan styrke forvaltningen og formidlingen af og forskningen i kulturarven. Det er f.eks. i tæt samarbejde med Historisk-topografisk Selskab for Søllerødeggen, det tidl. Birkerød Lokalhistoriske Arkiv og Museum, projektgruppen for Søllerødbogen, Byplansafdelingen om bevaringsværdige bygninger og bymiljøer, Partnerskabet for monumenter i Rudersdal Kommune, samt udpegning, sikring og registrering af bevaringsværdige gravminder på kommunens kirkegårde, de øvrige institutioner på kulturområdet i forvaltningen, publicering af online tidsskriftet Gransk om Nordsjællands historie i samarbejde med Furesø Museer, Museerne Helsingør og Museum Nordsjælland samt samarbejdet omkring UNESCO Parforcejagtlandskabet.

Hertil kommer samarbejde omkring turisme med WoCo (Wonderful Copenhagen) og de tilknyttede regionale netværk Beyond Copenhagen og Copenhagen North. I år påbegyndtes også et samarbejde med K7 WEEK, hvor alle under 27 år får gratis adgang til museerne i uge 37, og K7 PLUS, som er et kulturtilbud og medlemskab til unge, som gælder hele året og giver fri adgang til over 40 museer, kunsthaller og udstillingssteder i og omkring København – herunder Rudersdal Museer.

*Wonderful
Copenhagen*

I særlig tilknytning til Vedbækfundene samarbejdes tæt med Museum Nordsjælland, der har det arkæologiske ansvar i Rudersdal Kommune, Nationalmuseet, der ejer Vedbækfundene som danefæ, og Københavns Universitet, hvor væsentlige forskningsressourcer- og -kompetencer indenfor jægerstenalderen er. I forbindelse med arbejdet med museets nye strategi og visioner, så udvides netværket og antallet af samarbejdspartnerne fortsat både internt i kommunen og udenfor.

NØGLETAL FOR ORGANISATIONEN

I 2021 havde Rudersdal Museer 9,2 årsværk. I 2022 var det 7,3 årsværk, og i 2023 var der yderligere en lille reduktion til 7,0. I 2024 var antal årsværk steget til 8,4.

For hele 2024 er der samlet præsteret arbejdstimer svarende til 8,4 årsværk, fordelt på de 31 ansatte, hvoraf nogle har afløst hinanden i årets løb i takt med færdiguddannelse, pension og jobskifte og vakante stillinger blev besat igen i efteråret ligesom en studentermedhjælper figurerer på både Mothsgården og Historisk Arkiv, da denne oppebærer en timelønnet stilling og en fast deltidsstilling. Der har i dele af året derudover været 3 i jobprøvning i forbindelse med udredningsforløb.

Antal og fordeling af ansatte i 2024 ved Rudersdal Museer

På tværgående administration, samling og formidling har der været:

5 fastansatte og 1 projektansat

På Mothsgården har der været:

2 fastansatte, 1 projektansat samt 7 timelønnede studentermedhjælpere

På Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune har der været:

2 fastansatte og 1 fast studentermedhjælper

På Vedbækfundene har der været:

1 fastansat, 1 i frikøbsvikariat, 1 projektansat samt 9 timelønnede studentermedhjælpere

BESØGSTAL

	Antal
Mothsgården	
Voksne	3315
Børn	508
Arrangementer (børn og voksne)	4231
I alt Mothsgården	8054
Vedbækfundene	
Voksne	2354
Børn	4200
Arrangementer (børn og voksne)	839
I alt Vedbækfundene	7393
Historisk Arkiv	
Personlig betjening	243
Mail, telefon	344
Arrangementer	666
I alt Historisk Arkiv	1253
Rudersdal Museer i alt 2024	16.691
Hjemmesidebesøg	24881
Facebook-følgere	1285